

SAŽETAK PRESUDE

LEKIĆ PROTIV SLOVENIJE OD DANA 11. PROSINCA 2018. GODINE ZAHTJEV BR. 36480/07

Osobna odgovornost člana za dugove brisanog društva nije dovela do povrede prava vlasništva

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Ljubomir Lekić, slovenski je državljanin koji je bio direktor i član trgovačkog društva L.E.. Tijekom devedesetih, društvo se suočilo s financijskim poteškoćama te su stoga njegovi članovi pokrenuli stečaj. Međutim, zbog izmjena slovenskog zakonodavstva o trgovačkim društvima, slovenski sud je brisao društvo iz sudskog registra po službenoj dužnosti bez provođenja stečaja. Naime, zbog sve većeg broja neaktivnih i insolventnih poduzeća koja su osnovana u bivšoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji, Slovenija je 1999. godine donijela Zakon o financijskom poslovanju trgovačkih društava kojim je uveden postupak za brisanje takvih društava i propisana solidarna odgovornost članova osobnom imovinom ako u određenom roku ne podnesu zahtjev za likvidaciju tih društava. Slovenski Ustavni sud je 2002. godine proglasio ovu iznimku od načela korporativnog vela ustavnom, ali ju je ograničio na „aktivne“ članove, tj. na one koji su imali određeni utjecaj na vođenje društva. U međuvremenu, 2000. godine, Slovenske željeznice dobile su presudu protiv L.E. kojom je naložena isplata nepodmirenih računa za usluge prijevoza u iznosu od oko 20.000 eura sa zakonskim zateznim kamatama. Slovenske željeznice su nakon toga podnijele prijedlog za ovrhu protiv sedam članova L.E.-a. Doneseno je rješenje o ovrsi na osobnoj imovini podnositelja. On je uložio prigovor navodeći da nije bio aktivni član društva i da stoga nije bio odgovoran za sporni dug. Okružni sud u Ljubljani odbacio je podnositeljeve tvrdnje uz obrazloženje da je podnositelj, s 11,11% udjela u društvu, uživao prava manjinskog člana i da je, kao direktor, bio uključen u upravljanje društvom.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, podnositelj je prigovorio da su brisanje društva i podnositeljeva osobna odgovornost koja je proizašla iz toga utjecali na njegova vlasnička prava što je predstavljalo nezakonito oduzimanje imovine. Tvrdio je da je ukidanje korporativnog vela u postupku brisanja društva prekršilo načelo pravne sigurnosti, da nije imalo legitiman cilj niti je bilo opravdano.

U presudi od 14. veljače 2017., vijeće ESLJP-a utvrdilo je da je članak 1. Protokola br. 1 primjenjiv, ali je jednoglasno zaključio da nije došlo do povrede tog članka. Dana 18. rujna 2017. godine predmet je na zahtjev podnositelja upućen velikom vijeću.

OCJENA ESLJP-a

ESLJP je u više navrata naveo kako članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju sadrži tri pravila: prvo pravilo, izneseno u prvoj rečenici prvog stavka, je opće prirode i izražava načelo mirnog uživanja vlasništva; drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici prvog stavka, obuhvaća oduzimanje imovine i podvrgava ga uvjetima; treće pravilo, navedeno u drugom stavku, priznaje da države imaju pravo, između ostalog, kontrolirati upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom. Drugo i treće pravilo, koja se tiču određenih slučajeva miješanja u pravo na mirno uživanje vlasništva, mora se čitati u svjetlu općeg načela utvrđenog u prvom pravilu (vidi, među ostalim tijelima, [Ališić i drugi protiv Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Srbija, Slovenija i Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija](#) [GC], br. 60642/08, § 98, ECHR 2014).

Imajući u vidu širi kontekst ESLJP je odlučio ispitati ovaj predmet u svjetlu općeg načela mirnog uživanja vlasništva utvrđenog u prvom pravilu članka 1. Protokola br. 1.

ESLJP je prije svega utvrdio da je odluka slovenskih nadležnih tijela kojom je podnositelj proglašen osobno odgovornim za dug društva L.E. predstavljala miješanje u mirno uživanje njegovog vlasništva. Ovo miješanje je bilo zakonito u smislu članka 1. Protokola br. 1. jer se temeljio na Zakonu o financijskom poslovanju trgovačkih društava iz 1999. godine. Zakon bio javno dostupan i objavljen u slovenskom Službenom glasniku te jasan i predvidiv u svojoj primjeni. Podnositelj je stoga morao znati da njegovo društvo riskira brisanje iz sudskog registra te da se i sam suočava s osobnom odgovornošću za dugove društva. Kao član društva i njegov bivši izvršni direktor, podnositelj je morao biti svjestan ne samo statusa društva nego i postupaka koji su pokrenuli njegovi vjerovnici kao i domaćeg prava koje se odnosi na nesolventna poduzeća. Dakle, od podnositelja se moglo očekivati da riješi sva otvorena pitanja s kojima se društvo suočavalo, što je posebice podrazumijevalo preuzimanje svih pismena upućenih društvu. ESLJP je u tom smislu odbio podnositeljev prigovor da mu slovenski sudovi nisu osobno dostavili odluke donesene u postupku brisanja društva, smatrajući da je dostavljanje tih odluka društvu, zajedno s obavijesti u sudskom registru ili Službenom glasniku, bilo dostatno.

U odnosu na svrhu miješanja u podnositeljevo pravo vlasništva, ESLJP je utvrdio da je Zakon o financijskom poslovanju trgovačkih društava prvenstveno donesen radi osiguranja stabilnosti na tržištu i financijske discipline u razdoblju prijelaza tužene države u slobodno tržišno gospodarstvo. Naime, do kraja 1990-ih, najmanje 6.500 tvrtki koje su stvorene prema zakonodavstvu bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije postojale su samo na papiru, imale su velike dugove i nikakvu imovinu. Ukidanjem korporativnog vela radi uvođenja osobne odgovornosti članova za dugove neaktivnih društava, namjeravalo se izbjeći pretrpavanje slovenskih sudova dugogodišnjim postupcima likvidacije društava prema prijašnjem zakonodavstvu, sa značajnim financijskim posljedicama za državu. Osobna odgovornost za dugove društva bila je ograničena samo na one članove koji su mogli aktivno utjecati na poslovanje društva. S obzirom na posebno široku slobodu procjene koju domaće vlasti imaju u pitanjima ekonomske i socijalne politike, ESLJP je utvrdio da je ova mjera bila u javnom interesu.

Ispitujući je li postignuta pravedna ravnoteža između interesa podnositelja zahtjeva da ne bude odgovoran za dugove L.E., interesa kreditora L.E. da u cijelosti naplati svoja potraživanja i javnog interesa stabilnih ekonomskih odnosa, ESLJP je naveo da nema sumnje da je Zakon o financijskom poslovanju trgovačkih društava imao velike posljedice za mnoge pojedince, koji su postali osobno odgovorni za dugove svojih trgovačkih društava. Međutim, nadležna su tijela

uložila istinske napore kako bi postigla pravednu ravnotežu između interesa vjerovnika brisanih trgovačkih društava i interesa članova takvih društava. Kvaliteta parlamentarnog i sudskog nadzora nužnosti tog zakonodavstva i usvojenih mjera bila je takva da jamči široku slobodu procjene u odabiru zakonodavnih i sudskih mjera. Različitost stavova izražena u zakonodavnoj vlasti, s jedne strane, i Ustavnom sudu, s druge, morala se smatrati da spada u tu granicu slobodne procjene.

Što se tiče postupka protiv podnositelja zahtjeva, ESLJP se složio s obrazloženjem domaćih sudova koji su zaključili da je podnositelj imao više od 10% udjela u temeljnom kapitalu društva te je uživao prava manjinskog člana, a u svojstvu direktora aktivno je sudjelovao u vođenju tvrtke te je stoga bio odgovoran za dugove društva prema novom zakonodavstvu. Razlika koju je Ustavni sud napravio između „aktivnih članova društva“, koji mogu utjecati na upravljanje društva i „pasivnih članova“, bez takvog ovlaštenja, dovela je *de facto* do ustaljene domaće sudske prakse u smislu da se osobna odgovornost za dugove društva pripisuje članovima koji su imali najmanje 10% temeljnog kapitala.

Trgovačko društvo L.E. i njegovi članovi imali su dovoljno vremena za pokretanje postupka likvidacije kako bi izbjegli brisanje društva i osobnu odgovornost članova za dugove društva (*vacatio legis* predmetnog Zakona bio je određen u trajanju od godine dana). Međutim, oni su produljili postojanje društva iako ono nije bilo u mogućnosti platiti svoje dugove niti obavljati djelatnost zbog koje je osnovano. ESLJP je utvrdio da je takvo postupanje bilo na štetu vjerovnika društva, Slovenskih željeznica, koje su bile u stanju neizvjesnosti glede toga hoće li im dug biti plaćen.

Na kraju, podnositelj zahtjeva nije dokazao da je pretrpio značajnu štetu. Iznos duga koji je platio bio je relativno skroman, a vjerovnik je potraživao dug i prema drugim članovima društva. U svakom slučaju, podnositelj nije tvrdio niti je pružio dokaze da je zbog toga pretrpio bilo kakve ozbiljne posljedice. Ako je podnositelj smatrao da je platio više od ostalih aktivnih članova društva, mogao je protiv njih podnijeti tužbu radi povrata tog iznosa.

Dakle, posebice uzimajući u obzir sudjelovanje podnositelja zahtjeva u vođenju društva, iznosu duga koji je platio i nacionalnog konteksta u relevantno vrijeme, ESLJP je utvrdio da pobijana mjera nije nametnula pretjerani individualni teret podnositelju zahtjeva.

Slijedom navedenoga, ESLJP je s petnaest glasova prema dva utvrdio da nije bilo povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.